

Nr 343.

Av herr **Schlyter**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.

I den kungl. propositionen (nr 272) angående vissa anslag till universiteten m. m. söker man förgäves efter något anslag till kriminologisk forskning och utbildning. Möjligen kan detta sammanhånga med att man ännu inte enats om huruvida kriminologien hör hemma inom juridiska, medicinska eller filosofiska fakulteten. Medan vårt lands främste kriminolog av facket, samtidigt vår främste rättspsykiater, tillhör den medicinska fakulteten, torde professorerna i straffrätt allmänt anses ur undervisningssynpunkt vara de närmaste målsmännen för den praktiska kriminologien eller kriminalpolitiken. Efter förslag av Kungl. Maj:t beviljade emellertid förra årets riksdag — såsom departementschefen erinrar på s. 221 i propositionen — anslag för möjliggörande för en professor i sociologi vid universitetet i Philadelphia Thorsten Sellin att under läsåret 1946—47 vid Stockholms högskola och Uppsala universitet hålla föreläsningar i kriminologi.

Till det nyligen här i Stockholm hållna andra nordiska kriminalistmötet hade två psykiatrer och två straffrättsprofessorer författat skriftliga referat över ämnet »Kriminologisk forskning och utbildning», medan förhandlingarna muntligen inleddes av sociologiprofessorn Sellin.

Professorn i straffrätt B. Honkasalo, Helsingfors, upplyste att vid Helsingfors universitet redan finnes en docentur i kriminologi. Docenturen är emellertid förlagd till den statsvetenskapliga fakulteten, och föreläsningarna ha icke i främsta rummet åsyftat att meddela undervisning åt juris studerande. Inom juridiska fakulteten ha frivilliga kurser i rättsmedicin och kriminalistik hållits, varjämte vid genomgången av straffrättens allmänna läror givits korta överblickar över kriminalbiologi och kriminalpsykologi. Honkasalo anser, att undervisningen i straffrätt bör kompletteras med en obligatorisk kurs i kriminologi vid vilken demonstrationer av fångar skulle vara värdefulla. För praktiker böra särskilda kurser anordnas. Angående den kriminologiska forskningen anser Honkasalo, att det skulle vara önskvärt att vid något nordiskt universitet inrättades ett centralt kriminologiskt institut, där de som önskade djupare kriminologisk kunskap kunde studera. Man skulle i Finland gärna se, att det nygrundade kriminologiska institutet i Stockholm bleve ett sådant.

Honkasalo nämner också med tillfredsställelse det under utgivning varande svenska verket »Kriminologisk handbok».

Den danske professorn i straffrätt S. Hurwitz framhåller starkt kriminologiens växande betydelse. Han upplyser, att man vid Köpenhamns universitet numera för juridisk ämbetsexamen fordrar att den studerande genomgått en kurs i grunddragen av kriminologien, men hävdar, att det vore önskvärt att undervisningen ytterligare utbyggdes, varvid han framför tanken att man borde göra ett försök att ge den kriminologiska undervisningen en klinisk prägel genom att inför studenterna demonstrera härför lämpade fångar. Demonstrationerna skulle försiggå i form av samtal, under vilka fången skulle få tillfälle att yttra sig angående de omständigheter som lett till brottet, om rättegången och dess förspel, om förhållandena i fängelset m. m. Hurwitz uttalar sig också för åtgärder för specialutbildning efter universitetsstudierna av jurister och andra, som i sin verksamhet ha att taga befattning med frågor rörande kriminaliteten. Sådan utbildning bör enligt hans mening givas i anslutning till en effektivt organiserad praktikanttjänstgöring. Vad den kriminologiska forskningen beträffar framhåller Hurwitz, att denna till sin natur är sådan att den kräver samverkan mellan specialister på olika områden. Det skulle enligt honom vara av värde, om det vid universiteten inrättades institutioner från vilka sådant samarbete kunde inspireras och stödjas. Hurwitz är, åtminstone för Danmarks del, benägen att anse, att en sådan institution bäst förlägges till den juridiska fakulteten.

Den norske professorn i psykiatri G. Langfeldt förordar i anslutning till prof. Hurwitz, att det vid universitetet i Oslo inrättas ett kriminologiskt forskningsinstitut. Enligt hans mening bör ett sådant institut icke sortera under medicinska eller juridiska fakulteten utan intaga ställning av självständig fakultet. Dess uppgifter skulle nämligen bliva så speciella och så omspannande, att dess intressen icke skulle kunna tillgodoses i någondera av de nämnda fakulteterna. Undervisning i kriminologi borde ingå som ett obligatoriskt led i de juridiska studierna, även om detta skulle medföra ett halvårs förlängning av studietiden, och anordnas av den kriminologiska fakulteten. För praktiker bör enligt Langfeldts mening anordnas kurser förenade med praktikanttjänstgöring.

Den svenske rättspsykiatern prof. Olof Kinberg betonar vikten av att alla juris studerande erhålla viss, icke alltför knapphändig kännedom om vittnespsykologi. Han framhåller även, att de böra erhålla viss psykologisk utbildning för att kunna uppmärksamma och bedöma det inflytande som de i en process handlande personerna — domare, åklagare, parter, vittnen etc. — äro underkastade på grund av själva sin ställning i processen. Överhuvud är enligt Kinbergs mening en viss utbildning i empirisk psykologi önskvärd. För brottmålsjuristerna förordar Kinberg en specialut-

bildning om minst sex månader förlagd till tiden efter de juridiska studiernas slut. Denna utbildning bör enligt honom ske genom föreläsningar och självstudier under kontakt med konkret kliniskt material, lämpligen vid en rättspsykiatrisk undersökningsstation. Det är enligt Kinberg av synnerlig betydelse, att undervisningen i största möjliga utsträckning blir konkret, praktisk och klinisk. Eleverna måste med egna öron och ögon iakttaga den psykologiska särarten hos varje konkret individ som de komma i beröring med. Undervisningen bör dessutom omfatta kriminalteknik samt en översikt av den kriminalpolitiska organisationen och i någon mån även samhällets socialvårdande organisation överhuvud. För att åstadkomma ett centralt universitetsorgan för kriminologisk forskning torde det enligt Kinberg bli nödvändigt att inrätta en eller flera professurer i kriminologi. Denna liksom andra samhällsvetenskaper hör emellertid icke hemma i någon av nu existerande fakulteter. Det torde därför bli oundgängligt att sammanföra alla samhällsvetenskaper till särskilda fakulteter.

Professor Sellin skildrade den kriminologiska undervisningen i Amerikas förenta stater. Praktiskt taget all högre undervisning i kriminologi är förlagd till den sociologiska avdelningen vid de humanistiska fakulteterna. Kurser i kriminologi och kriminologiska seminarier ingå i den årliga undervisningen. Professorer i sociologi, som ägna sig åt kriminologi, kunna göra detta helt och hållet inom ramen av sin professur i sociologi. Vid de juridiska fakulteterna existerar icke kriminologien som läroämne, även om här och där professorn i straffrätt försöker bibringa sina disciplinar en viss kännedom om kriminologiska frågor. Även de medicinska fakulteterna sakna undervisning i kriminologi. Inom fångvården har på senare tid en allt större vikt börjat läggas på kriminologisk utbildning.

Efter förhandlingarna på kriminalistmötet ha de samlade styrelserna för de nordiska kriminalistföreningarna enat sig om följande resolution:

»Det måste anses vara av avgörande betydelse för en ändamålsenlig kriminalpolitik, att den kriminologiska forskningen, särskilt ett fördomsfritt, empiriskt studium av kriminalitetens reala bakgrund, främjas i största möjliga omfattning, samt att undervisning och utbildning i kriminologi ingår i universitetsstudierna och i utbildningen av sådana befattningshavare, som praktiskt ha att göra med handläggningen av brottmål eller med behandlingen av lagöverträdare.»

Under anspråkslösa former har förra året här i Stockholm bildats ett kriminologiskt institut med professorn Olof Kinberg som föreståndare. Ordförande i institutets styrelse är generaldirektör Axel Höjer. Institutet har sökt anslutning till Stockholms högskola.

I skrivelse till universitetskanslern den 6 mars 1947 har institutets styrelse väckt förslag om utredning angående inrättande av en professur i kriminologi. I skrivelsen framhölls, att om innehavaren av den nyinrättade professuren i rättspsykiatri vid karolinska institutet skall behärska icke blott den egentliga rättspsykiatrien utan även de angränsande områden vilka nu icke hava någon akademisk målsman, kraven på omfattningen av hans kompetens bli så stora, att de endast sällan kunna förväntas bli uppfyllda.

»I själva verket», heter det i skrivelsen, »torde det vara en utbredd uppfattning bland dem som haft att såsom jurister, läkare, socialarbetare, vetenskapsmän eller i annan egenskap syssla med brottets fenomen, att denna invecklade och betydelsefulla sociala företeelse gör anspråk på att bli behandlad såsom ett självständigt forskningsområde. Utomlands, särskilt i de anglosaxiska länderna, har insikten härom framdrivit en kriminologisk vetenskap, som avsatt betydelsefulla resultat.

Även i Sverige har sedan ett par decennier bedrivits en kriminologisk forskning, som i många avseenden väl kan mäta sig med utlandets. Detta förhållande har haft ett betydande inflytande på strafflagstiftningens område, där som bekant Sverige under senare tid genom en rad även utomlands uppmärksammade reformer ryckt upp i främsta ledet, i vad det gäller att genom lagstiftningsåtgärder bekämpa kriminaliteten. Anmärkningsvärt är emellertid, att denna svenska kriminologiska forskning kommit till stånd utan att vara knuten till en akademisk lärostol och sålunda utan egentligt stöd från samhällets sida. Det synes föreningen uppenbart, att det såväl för lagstiftningens vidare utveckling som för dess tillämpning skulle vara av största värde, att den kriminologiska forskningen nu får direkt stöd. Behovet av akademiska lärare i kriminologi framgår bland annat också av att svenska staten nyligen inbjudit den svenskfödde amerikanske kriminologen professor Thorsten Sellin i Philadelphia att under innevarande läsår hålla föreläsningar vid svenska fakulteter och biträda strafflagberedningen i dess arbete på en reformering och systematisering av det straffrättsliga reaktionssystemet. Staten har därigenom faktiskt redan medgivit behovet av fastare former för den kriminologiska forskningen och undervisningen.»

Det kan ifrågasättas, huruvida icke, om en professur i kriminologi inrättas vid något universitet eller vid Stockholms högskola, man vid något annat universitet kunde göra början med en lärartjänst med uppgift att hålla praktiska kurser i ämnet.

I det outhärdade skick vari frågan om lärarkrafter i kriminologi ännu befinner sig är det tydligt att något yrkande om anslag för detta ändamål icke kan motionsvis framföras. Såsom en gren av sociologien bör emellertid kriminologien inräknas i den samhällsvetenskapliga forskning som det

föreslagna samhällsvetenskapliga forskningsrådet är satt att främja. För att undanröja all ovisshet härom får jag hemställa,

att riksdagen vid bifall till det i proposition nr 272 under punkt 26 begärda anslaget till främjande av samhällsvetenskaplig forskning ville göra det uttalandet att härunder även faller kriminologisk forskning.

Stockholm den 3 juni 1947.

K. Schlyter.